

Vraag nr. 109
van 20 januari 1997
van mevrouw RIET VAN CLEUVENBERGEN

Vlaamse lectoren in het buitenland – Situatie

De studie van het Nederlands en de Vlaamse culturele aangelegenheden krijgen in het buitenland meer belangstelling. Geregeld worden er Vlaamse lectoren gevraagd om aan buitenlandse universiteiten een leerstoel te komen innemen, hetzij in bovenvermelde richtingen, hetzij in een meer wetenschappelijke richting.

1. Wat is de bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap :
 - in het propaganderen van deze mogelijkheid in het buitenland,
 - in het propaganderen van deze mogelijkheid bij afgestudeerden aan de universiteiten,
 - in het selecteren van de kandidaten,
 - in het financieel, materieel en moreel ondersteunen van de lectoren ?
2. Welke regelingen bestaan er, bijvoorbeeld inzake overname van anciënniteit, pensioenrechten, werkloosheid, wanneer deze personen naar Vlaanderen terugkomen ?
3. Heeft de minister een overzicht van deze lectoren ? Zo ja, over hoeveel lectoren (m/vr) gaat het, wat is hun opdracht, in welke landen werken zij en hoelang duren hun opdrachten ?

Antwoord

We moeten een onderscheid maken tussen vastbenoemde Vlaamse hoogleraren aan buitenlandse universiteiten en Vlaamse lectoren.

1. Vlaamse hoogleraren

Hier hangt de aanstelling en de salariëring volledig af van het regime dat de plaatselijke universiteit c.q. overheid hanteert (bv. : een Vlaams docent Neerlandistiek aan de New York University volgt de Amerikaanse spelregels.). Op de benoeming heeft niemand in Vlaanderen invloed. De bekendmaking van vacatures gebeurt via de vakpers (wetenschappelijke tijdschriften, circulaire faculteiten in Vlaanderen en Nederland, ...).

2. Vlaamse lectoren

Hier zijn vier mogelijkheden :

a) het gaat om een uitwisselingsakkoord tussen twee universiteiten (bv. Leuven-Lublin (Polen), of Praag-Amsterdam) : in dat geval geschiedt de selectie binnenshuis in de universiteit, en wordt de tijdelijke docent doorbetaald door de eigen universiteit. Hier moet men vooral denken aan gastprofessoren, tijdelijke docenten, uitwisselingen, enzovoort. Vaak maken deze uitwisselingen voor neerlandistiek deel uit van globale inter-universitaire samenwerkingsakkoorden. Wanneer Vlaamse neerlandici hierbij betrokken zijn, blijven ze onder de Belgische sociale zekerheid, belastingen, ... vallen.

b) lectoren in de neerlandistiek – vreemde talenonderwijs

Behalve regime (a) zijn er ook docentenplaatsen die worden uitgeschreven in het kader van culturele akkoorden en samenwerkingprogramma's tussen Nederland, Vlaanderen en het derde land (bv. Rusland, veel Oost-Europese landen, ...). Nederland en Vlaanderen hebben afgesproken dat hiervoor de Nederlandse Taalunie verantwoordelijk is. Verschillende mogelijkheden :

- in alle gevallen is het de universiteit in het land in kwestie die optreedt als werkgever, en die de werknemer (docent) selecteert. De Taalunie maakt de vacatures wel bekend via de faculteiten c.q. departementen Neerlandistiek aan Nederlandse en Vlaamse universiteiten ;
- wanneer de aanstelling valt onder het samenwerkingsakkoord dat de Taalunie afsloot (van 1993 tot en met 1997 voor veel Oost-Europese landen, dit in het kader van een impulsprogramma voor de neerlandistiek in die landen), wordt een extra suppletie op het plaatselijke (zeer geringe !) salaris gegeven : ongeveer 200.000 frank/jaar. De Taalunie is hier echter noch werkgever, noch uitbater van salarissen. De werkloosheid en pensioenrechten zijn volledig te regelen ter plekke. Als deze personen naar Vlaanderen terugkomen, hebben ze recht op werkloosheid. De lengte van deze opdrachten hangt af van de aanstellende universiteit ;
- wanneer de aanstelling buiten dit akkoord valt (meestal voor docenten Nederlands in West-Europese landen (Londen, Parijs, Barcelona, Madrid, Wenen, ...)) is de Taalunie enkel bemiddelaar voor vacatures. In ieder geval blijft het principe gelden dat het de

plaatselijke universiteit is die aanstelt, en het land van de universiteit dat werkloosheid- en pensioenrechten doet gelden.

c) leerstoelen in de Verenigde Staten : Brueghel-leerstoel en P.P. Rubens-leerstoel

- P. Brueghel-leerstoel : op basis van een akkoord tussen de Vlaamse regering en de universiteit van Pennsylvanie, wordt ieder academiejaar in het kader van het "Dutch Studies Program" voor een semester een Vlaams hoogleraar uitgenodigd om gastcolleges te geven in de Nederlandse (Vlaamse) taal-, letterkunde en cultuur.
- P.P. Rubens-leerstoel : zelfde invulling als de P. Brueghel-leerstoel. De overeenkomst is hier gesloten met de universiteit van Berkeley Californië.

De Amerikaanse universiteiten aanvaarden de gastprofessor op voorstel van de Vlaamse universiteit. De Vlaamse Gemeenschap komt financieel tussen voor reis- en verblijfskosten, verzekering en betaalt aan de professoren een expatriatievergoeding.

d) Belgische leerstoel aan de Universiteit van Londen

- De Belgische leerstoel aan de universiteit van Londen, opgericht dank zij een schenking beheerd door de Belgische ambassade, heeft als doel de banden tussen de Belgische academische wereld en de universiteit van Londen te bevorderen. Tot 1980 werd beurtelings de titularis gekozen uit de Franstalige en Nederlandstalige universiteiten, daarna werd overeengekomen om jaarlijks een Nederlandstalige en Franstalige titularis aan te stellen. Alle disciplines komen in aanmerking voor de leerstoel. De Vlaamse en Franse Gemeenschap zijn bevoegd om kandidaten voor te stellen. De definitieve toewijzing van de kandidaten voor de leerstoel en de keuze van de discipline gebeurt door de universiteit van Londen.

Er zijn verscheidene verblijfsformules mogelijk : meerdere bezoeken van korte duur verspreid over het ganse jaar, of een enkel verblijf van een trimester. De reis- en verblijfskosten worden door de leerstoel vergoed.

3. Overzicht van de lectoren

Vaste docenten : geen cijfer te geven. Aan zo'n 120 universiteiten over de hele wereld wordt Nederlands als vreemde taal gedoceerd (hetzij voltijds, hetzij deeltijds, als onderdeel van neerlandistiek). Vaak zijn de docenten Nederlanders of Vlamingen, of genaturaliseerd.

Lectoren in het buitenland : sterk wisselend. Eén voorbeeld : voor Oost-Europa zijn in totaal zo'n twintig lectoren aan het werk, waarvan een viertal Vlamingen. Ook dit aantal fluctueert voortdurend.

Algemeen blijkt dat Nederlanders sterker vertegenwoordigd zijn dan Vlamingen. De verklaring hiervoor is wellicht de sterkere identificatie van Nederlanders ("dutch studies") met Nederland en de langere tradities in Nederland. Vaak ook blijken Nederlanders wat mobieler dan Vlamingen. Het aantal Vlamingen dat participeert is stijgende, en de Taalunie doet grote inspanningen om de initiatieven terzake bekend te maken in Vlaanderen.